

**UNIVERZITET U SARAJEVU
PEDAGOŠKI FAKULTET**

Prozor u svijet obrazovanja, nauke i mladih
ZBORNİK RADOVA

Sarajevo, 2019.

Univerzitet u Sarajevu
Pedagoški fakultet Sarajevo

University of Sarajevo
Faculty of Educational Sciences Sarajevo

Prozor u svijet obrazovanja, nauke i mladih
Zbornik radova

A Window into the World of Education, Science and the Youth
Proceedings

Sarajevo, 2019.

Sarajevo, 2019

*Prozor u svijet obrazovanja, nauke i mladih / A Window into the World of Education,
Science and the Youth*

Zbornik radova / Proceedings

Izdavač / Publisher

Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu / Faculty of Educational Sciences Sarajevo

Za izdavača / For the Publisher

Fatih Destović, dekan / dean

Urednici / Editors

Sanela Nesimović
Emira Mešanović-Meša

Izdanje / Issue

Elektronsko izdanje / E-issue

Grafičko oblikovanje naslovnice / Graphic design of the cover page

Sanela Nesimović

Godina izdanja / Year

2019. / 2019

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

371.3(082)

PROZOR u svijet obrazovanja, nauke i mladih [Elektronski izvor] : zbornik radova = A window into the world of education, science and the youth : proceedings / [urednici, editors Sanela Nesimović Emira Mešanović-Meša]. - El. zbornik. - Sarajevo : Pedagoški fakultet = Faculty of Educational Sciences, 2019

Način pristupa (URL):

http://pf.unsa.ba/images/izdanja/Zbornik_radova_PFUNSA_Prozor_u_svijet_obrazovanja.pdf. - Nasl. sa nasl. ekrana. - Opis izvora dana 9. 4. 2019.

ISBN 978-9926-448-07-3

COBISS.BH-ID 27299590

SKRIVENO U VIDLJIVOM: ŠTO NAM OTKRIVAJU OBRAZOVNE BIOGRAFIJE ODGAJATELJA?¹

Renata Čepić

Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci
renata.ceplic@uniri.hr

Vanessa Šćulac

Dječji vrtić Rijeka, Hrvatska
vanessa.sculac@rivrtici.hr

Lektorica: Mateja Fumić

Sažetak

Polazeći od stajališta kako za uspješno djelovanje odgajatelja nisu dostatne samo stečene kompetencije već je potrebno i preispitivanje vlastitih uvjerenja te refleksija vlastitog profesionalnog rada i razvoja, cilj je ovoga rada dati uvid u recentne spoznaje o primjeni biografske metode u kvalitativnim istraživanjima te kvalitativnom analizom 13 obrazovnih biografija odgajatelja pridonijeti boljem razumijevanju ključnih događaja u njihovu profesionalnom razvoju. Boljem razumijevanju razvoja profesionalnosti i profesionalnog identiteta odgajatelja, a time i osiguravanju dobrobiti djeteta, može pridonijeti uvid u tijek profesionalnog razvoja odgajateljica, njihova stajališta o odgovornostima, ulogama, funkcijama i vrijednostima u radu, uvid u motivacijske čimbenike za daljnji razvoj te vizije kvalitetnog i kompetentnog odgajatelja. Sintezom rezultata istraživanja moguće je zaključiti kako su artikulacija i ispitivanje vrijednosti, uvjerenja i stajališta odgajatelja primjenom obrazovnih biografija te formiranje refleksivnih skupina odgajatelja unutar organizacije od iznimne važnosti u njihovu profesionalnom razvoju i unaprjeđenju kvalitete odgojno-obrazovne ustanove. Kontinuirani profesionalni razvoj, rad na sebi, promišljanje i propitivanje prakse vodi k promjenama i stvaranju kvalitetnijeg okruženja za djecu.

Ključne riječi: odgajatelj, profesionalni razvoj, kvalitativno istraživanje, metoda obrazovne biografije

¹ *Napomena: Izlaganje i objavu ovog rada podržao je projekt Sveučilišta u Rijeci „Učiteljska uvjerenja kao odrednice samoregulacije i kreativnosti učenika u STEM području obrazovanja“ (uniri-drustv-18-209).*

Summary

Starting from the point of view to be successful preschool teachers is not enough just acquired competences but also questioning of their beliefs, a reflection of their own professional work and development, the aim of this paper is to give insight into recent findings on the application of biographical methods in qualitative research and qualitative analysis of 13 preschool teachers educational biography contribute better understanding of key events in their professional development. Better understanding and development of preschool teachers professionalism and professional identity, and thus ensuring the well-being of the child, may contribute insight in the course of professional development preschool teachers, their views on the responsibilities, roles, functions and values in work, insight into the motivational factors for the further development and vision of quality and competent preschool teacher. Using the results of research it is possible to conclude that the articulation and examination the values, beliefs and attitudes of preschool teachers using the educational biography and forming a reflexive groups of preschool teachers within the organization of the utmost importance to their professional development and improving the quality of the educational institution. Continuing professional education, work on yourself, thinking and questioning of practice time is leading to changes and creating a better environment for children.

Key words: preschool teacher, professional education, qualitative research, method of educational biography

1. Uvod

Kvalitativni pristup u istraživanjima je pristup čiji je cilj dublje i temeljitije ući u istraživanu problematiku, pri čemu je fokus na interpretacijama i perspektivama sudionika. Važnost kvalitativnog pristupa u obrazovanju očituje se u potrebi dubljeg uvida u procese koji se odvijaju i njihovo razumijevanje. Glavna je karakteristika kvalitativne metodologije, kako ističe Ajduković (2008:39), u tome da nastoji „istražiti bit složenih odnosa između bića, pojava i događaja pri čemu se želi postići cjeloviti (holistički) i detaljan opis situacija, procesa, događaja, iskustava ili aktivnosti”. Imajući to na umu, možemo pojave promatrati holistički, s dubljim razumijevanjem i uvidom u pojedinca, njegove vrijednosti, stavove i shvaćanja.

Istraživanjima obrazovnih biografija posvećuje se pozornost te se prepoznaje širi kontekst i kompleksnost djelovanja te proces razvoja pojedinca. Pričanjem svojih obrazovnih priča odgajatelji daju glas svojem znanju i iskustvu stvorenom praksom (Elbaz-Luwisch, 2005). Obrazovne biografije nude sažetu priču cijelog dokumentiranog puta, ali i onaj dio koji se ne

vidi, već koji osoba osjeća. Doživljaji kojima se susreće tijekom svog razvoja te osjećaji vezani uz njih imaju različite utjecaje na osobu. Neki su poticajni i motivirajući više od drugih, neki nas zaustavljaju i usporavaju. Stvarajući svoju profesionalnu biografiju, odgajatelj promišlja o svom putu, prepoznaje i upoznaje, odnosno postaje svjestan svojih vrijednosti koje nosi sa sobom. Nadalje, postaje spreman za uzdizanje iznad vlastitih teorija i mogućnost prihvaćanja novih. Ovakve biografije De Lima (2014) smatra važnim instrumentom za razumijevanje psihološke te obrazovne realnosti i stvaranje smisla. Vrijednosti koje stručnjak nosi u sebi prenosi dalje u svoj rad, stoga je od iznimne važnosti razotkriti svoja shvaćanja. Tako možemo bolje razumjeti sebe, okolinu koja nas okružuje te prihvaćati i mijenjati vlastite teorije. Proces koji nastaje i koji doprinosi profesionalnom razvoju odvija se u samoj osobi, iznutra.

Razumijevanje razvoja profesionalnosti i profesionalnog identiteta odgajatelja od velike su važnosti za razumijevanje vrijednosti, uvjerenja, stavova i mišljenja, koji su apstraktni i dio su svakoga od nas te određuju nas i naše djelovanje. Primjerice, Beijaard, Meijer i Verloop (2004) objašnjavaju profesionalni identitet kao proces osobne interpretacije, po čemu je osoba prepoznata u danom kontekstu. Može biti prepoznata po odgovoru na pitanje „Tko sam ja sada?“. S obzirom da upravo implicitne pedagogije svakog obrazovnog stručnjaka uvelike utječu na njegovu praksu, vrijednosti i stavove koje svojom praksom prenosi drugima, razumljiva je važnost razotkrivanja osobne priče odgajatelja. U nas su istraživanja koja se temelje na kvalitativnom pristupu primjene metode obrazovnih biografija relativno rijetke, a pogotovo kada se radi o odgajateljima i učiteljima. Valja istaknuti istraživanje Tatalović Vorkapić, Vujičić i Čepić (2014) koje su u sklopu istraživanja profesionalnog identiteta odgajatelja primjenom biografske metode istražile kako odgajateljice doživljavaju i pozicioniraju svoju profesionalnu ulogu te kako procjenjuju važnost i ulogu različitih vanjskih utjecaja na oblikovanje svojega profesionalnog identiteta. Istražujući taj koncept profesionalnog identiteta, autorice su istaknule brojna otvorena pitanja i izazove.

Na temelju obrazovne biografije vidljiv postaje tijek razvoja osobe, pojedinca, kao i budući ciljevi, pa se time omogućuje lakše oblikovanje, planiranje daljnjeg tijeka i željenih ishoda. Istraživanjima obrazovnih biografija posvećuje se pozornost i prepoznaje se širi kontekst i kompleksnost djelovanja, odnosno proces razvoja pojedinca. Doznajemo tko su odgajatelji, kakva su im znanja, vjerovanja, otkrivaju nam se njihove ideje, perspektive, razumijevanje te možemo pratiti njihov tijek razvoja do profesionalca. Glavni je cilj ovoga istraživanja bio stjecanje uvida u ključne događaje tijekom profesionalnog razvoja odgajateljica primjenom metode obrazovnih biografija.

2. Metodologija istraživanja

2.1. Svrha, cilj istraživanja i istraživačka pitanja

Svrha ovoga istraživanja bila je dati uvid u recentne spoznaje o primjeni biografske metode u kvalitativnim istraživanjima te pridonijeti boljem razumijevanju razvoja njihove profesionalnosti i profesionalnog identiteta. Stoga je glavni cilj ovoga istraživanja bio stjecanje uvida u ključne događaje tijekom profesionalnog razvoja odgajateljica primjenom metode obrazovnih biografija. S obzirom na to bile su oblikovane dvije osnovne istraživačke zadaće: a) dobiti uvid u tijek profesionalnog razvoja odgajateljica te njihova stajališta o odgovornostima, ulogama, funkcijama, odgajateljskoj profesiji i vrijednostima u profesionalnom radu, b) analiza motivacijskih čimbenika (unutarnjih i vanjskih utjecaja) na njihov kontinuirani profesionalni razvoj te stjecanje uvida o nužnim promjenama u području njihova rada. U ovome smo radu usmjereni na analizu specifičnih pitanja/kategorija unutar četiriju od ukupno šest većih područja, odnosno tematskih cjelina. To su: a) Percepcije karijere u području ranog i predškolskog odgoja (*profesionalni put*), b) Uloge, odgovornosti i funkcije (*aktivnosti potrebne za razvoj zajednice koja uči te značajke kvalitetnog, kompetentnog odgajatelja*), c) Odgajatelj i vrijednosti (*osobnost, vrijednosti i motivacija*) i d) Unutarnji i vanjski utjecaji (*ometajući i podržavajući i čimbenici*). U nastavku će rada biti prikazani rezultati koji se odnose na pojedine kategorije unutar spomenutih tematskih područja.

U prilogu 1. za svako razmatrano tematsko područje/kategoriju u ovome su radu prikazani primjeri izjava i njihova učestalost javljanja kako bi se potkrijepila daljnja analiza.

2.2. Sudionici istraživanja

Sudionice u istraživanju birane su ciljano jer je riječ o prigodnom uzorku. U istraživanju je sudjelovalo trinaest odgajateljica Dječjeg vrtića *Rijeka*. Dob odgajateljica je u rasponu od 29 do 60 godina starosti, a njihova je prosječna starosna dob 39 godina. Najveći je broj odgajateljica, njih pet, u dobi od 31 do 40 godina. Pri izboru odgajateljica zadovoljeni su kriteriji izbora sudionika, ne samo prema elementima kao što je njihovo sudjelovanje u skupinama podrške za voditelje različitih vrsta usavršavanja u Dječjem vrtiću već i prema smjernicama za provođenje kvalitativnih istraživanja. Nastojalo se zadovoljiti kriterije koji su određeni ciljevima istraživanja, dostupnosti i dobrovoljnosti sudionika, kao i kriteriji koji govore o kvaliteti, a ne broju sudionika kako bi dobiveni podatci mogli što šire zahvatiti istraživački problem.

2.3. Metode i tehnike prikupljanja podataka

U skladu s ciljem istraživanja odabran je kvalitativni pristup prikupljanja i analize podataka. Rekonstrukcija profesionalnog razvoja upućuje na uvid u važne događaje koji su utjecali na tijek razvoja identiteta odgajatelja. U prikupljanju podataka tijekom radionice sa sudionicama korištene su narativne metode i tehnika izrade obrazovne biografije. Također je korišten predložak s otvorenim pitanjima na koji su odgajateljice pisale o vrijednostima, stavovima i drugim ključnim faktorima u svojoj karijeri. Odabrani je način bio prigodan oblik prikupljanja podataka tijekom radionice i omogućio je sudionicama fleksibilnost pri odgovaranju. S obzirom na anonimnost i povjerljivost podataka, u kvalitativnom su pisanom obrascu sudionice mogle izraziti osjećaje, događaje i slično. Sudionice istraživanja sudjelovale su u radionicama skupine podrške u sklopu kojih su ojačane novim znanjima o vođenju zajednica učenja, reflektivnih skupina ili drugih oblika usavršavanja. Rad su radionice svojim znanjem i iskustvom poduprle članice stručnog tima (pedagoginje), kao i vanjska suradnica, odgajateljica-savjetnica. Radionice su se ostvarile ciklusom od šest radionica. Tri su bile uobličene kao teorijske radionice, dvije reflektivne, a jedna kao dio istraživanja. Radionice su okupljale odgajatelje povezane sličnim interesima i težnjom za unaprjeđivanjem prakse radi stvaranja što kvalitetnijih uvjeta za djecu i prenošenje znanja, odnosno stvaranja zajedničkog znanja. Istraživanje je provedeno u sklopu posljednje radionice. Od samog početka planiranja i provedbe istraživanja pa do njegova završetka posebnu smo pozornost poklanjali etičkim pitanjima te smo uzimali u obzir odnos između istraživača i sudionika, o čemu se ne reflektiramo u ovome radu.

2.4. Metode analize podataka

U kvalitativnoj analizi intervjua korištena je procedura otvorenog i osnog kodiranja, pri čemu smo se vodili smjernicama i opisom procesa kodiranja, ali i drugih autora. Slijedi opis procedure (Koller-Trbović i Žižak, 2008:166), odnosno koraka u procesu kodiranja teksta: 1. korak: podcrtavanje značajnih izjava, rečenica, dijelova teksta (kodira se izvorni tekst), 2. korak: kodovi prvog reda (otvoreno kodiranje): (ključne riječi – sažimanje), 3. korak: kodovi drugog reda (relevantni pojmovi): (dimenzije – apstrahiranje), 4. korak: grupiranje kodova drugog reda: (kategorije – klasificiranje) i 5. korak: teme, odnosno područja (područja – tematiziranje).

3. Rezultati i rasprava

U ovome smo radu usmjereni isključivo na analizu specifičnih pitanja/kategorija unutar četiriju od ukupno šest većih područja, odnosno tematskih cjelina, kao što je istaknuto u prethodnom dijelu teksta.

3.1. Percepcije karijere u području ranog i predškolskog odgoja – profesionalni put

Obrazovanje i usavršavanje u svim oblicima odgajateljice, sudionice istraživanja, smatraju najvažnijom dimenzijom koja je djelovala na njihov profesionalni razvojni put. Formalno obrazovanje, a još više neformalno, odredilo je smjer razvoja identiteta te mijenjalo smjer djelovanja odgajatelja. Ispitanica 1 kaže da je velik utjecaj na nju imala njezina mentorica te ljudi koje je sretala na poslu: (...) *Neki su joj bili uzor, a neki su pomogli da shvati kakav odgajatelj ne želi biti (...)*. Druga ispitanica ističe: (...) *Rad na samoj sebi kroz edukacije i stručna usavršavanja omogućili su mi napredak u promišljanju prakse u kojoj je dijete najvažnija karika u procesu, a ja kao odgojitelj onaj koji sluša, razumije, potiče (...)*. (2)

3.2. Uloge, odgovornosti i funkcije – aktivnosti potrebne za razvoj zajednice koja uči i značajke kvalitetnog, kompetentnog odgajatelja

Uloga odgajatelja postaje istraživačka; odgajatelj istražuje svoju praksu, učenje djeteta, a na temelju toga stvara nove teorije i nove strategije koje nudi djeci i implementira ih u svakodnevnu praksu. Ovakav je proces kružni, nove informacije potiču nova promišljanja i osnova su za daljnje akcije. Prilog teoriji da se praksa unaprjeđuje stručnim usavršavanjem koje je transformacijskog karaktera, daju i sudionice istraživanja. Svih je trinaest sudionica procijenilo da su određeni oblici stručnog usavršavanja potrebni zbog unaprjeđivanja procesa razvoja vrtića kao organizacije koja uči te ih je potrebno implementirati na individualnoj, timskoj i organizacijskoj razini. Oblici potrebni za učenje koje predlažu su: refleksivne skupine, zajednice učenja, kritički prijatelj, refleksivni praktičar, suradničko učenje, zajedničke radionice s primjerima dobre prakse, interesne grupe s ciljem poboljšanja kvalitete prakse, radionice prema osobnim afinitetima, timski rad, suradnja s ostalim vrtićima te izmjena iskustva. Kompleksna profesija kao što je odgajateljska zahtijeva od praktičara mnoge kompetencije kao što su kontinuirani profesionalni razvoj, refleksivno razmišljanje, autonomija, profesionalna odgovornost, istraživanje, kreativnost i osobna prosudba (Korthagen, 2004; Court i sur., 2009; Vujičić, Čepić i Pejić Papak, 2010, Čepić i Pliško-Seferagić, 2016; Slunjski, 2016 i drugi).

Sudionice istraživanja razumiju važnost oblika usavršavanja refleksivnom praksom koja će biti u skladu s potrebama ustanove, ali i pojedinca: *Odgajatelj kao refleksivni prijatelj i pomagač, a ne kao osoba koja osuđuje. Puno više zajedničkih radionica s primjerima dobre prakse (leptir). Jačanje i prepoznavanje vlastitih snaga svakog odgajatelja, osnaživanje, uključenost u edukacije, radionice prema osobnim afinitetima.* (5)

Osim u području aktivnosti potrebnih za razvoj zajednice koja uči, sudionice su procijenile da je karakteristika kvalitetnog i kompetentnog odgajatelja refleksivna praksa. Ispitanica 6 opisuje takva odgajatelja *kao odgajatelja koji je uvijek spreman na nove izazove, ideje, koji je spreman reflektirati svoju praksu i neprestano je unaprjeđivati. Za sudionicu 1 je to odgajatelj koji kontinuirano reflektira, preispituje, promišlja, analizira... svoju praksu.* Svestranost opisa kvalitetnog i kompetentnog odgajatelja ukazuje na shvaćanje odgajatelja prvenstveno kao osobe koja se kontinuirano profesionalno razvija i radi na sebi, koja je spremna na suradnju, odgovara na djetetove potrebe, svjesna je svojih mogućnosti te je motivirana za rad i razvoj svojih kvaliteta. Shvaćanje djeteta kao subjekta odgoja, kao istraživača, kao aktivnog stvaratelja svog znanja Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje Republike Hrvatske (NKRPOO, 2014) zahtijeva i takvu ulogu odgajatelja koji će istraživati, zajedno s djetetom stvarati, preispitivati svoju praksu i biti osoba koja promovira vrijednosti koje počivaju na temeljima društva u kojem djelujemo.

3.3. Odgajatelj i vrijednosti – osobnost, vrijednosti i motivacija

Neodvojivost privatnog i profesionalnog života odgajatelja najbolje se uočava u njegovoj osobnosti. Vrijednosti koje odgajatelji nose u sebi određuju njihovo djelovanje, a ono utječe na okolinu. Kvalitetu odgajatelja kao osobe karakteriziraju njegove osobine. Najvažnijima su odgajateljice procijenile predanost, ljubav i podržavanje, a druge kvalitete kategorizirane u dimenzijama kao što su utjecajnost, fleksibilnost, sigurnost, učenje, radost, model, uvažavanje, topla osoba, spomenute su jednom.

Biti odgajatelj je poziv. Odgajateljem se ne prestaje biti izlaskom iz vrtića ili prestankom smjene. (9)

Cjelovita osoba, pozitivna, topla, profesionalac koji zadovoljava potrebe raznih čimbenika – djece, roditelja, kolektiva... A na kraju dana zadovoljan i ispunjen istraživač. (4)

Sudionice istraživanja navode mnoge vrijednosti za koje smatraju da ih je važno promovirati u svome radu. Vrijednosti poredane prema učestalosti ponavljanja jesu: empatija, ljubav,

tolerancija, ustrajnost, poštenje, poštovanje, poštivanje, otvorenost, dobrota, iskrenost, kreativnost i druge koje se spominju jednom. NKRPOO (2014) posebno naglašava vrijednosti kao orijentir za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ciljeva i osnovu cjelokupnog predškolskog sustava. Predškolski je sustav prvi odgojno-obrazovni sustav s kojim se osoba upoznaje, čime čini temelj društva. Vrijednosti profesionalca koje počivaju na vrijednostima društva osiguravaju dobrobit pojedinca, a i društva u cjelini. U postavljenim vrijednostima koje se naglašavaju očituje se kakvo društvo želimo razvijati. NKRPOO (2014) promiče vrijednosti u skladu s razvojem djeteta, razvojem Republike Hrvatske i njezine baštine, ali i europske dimenzije, stvaranje novih znanja, napredak i održiv razvoj. To su: znanje, identitet, humanizam i tolerancija, odgovornost, autonomija i kreativnost.

Na profesionalnoj nas razini motivacija pokreće na učenje, razvoj i promjenu. Ona je važna kategorija za dobrobit napretka i postizanja kvalitetne ustanove. Podatci istraživanja prikazuju koje dimenzije pokreću odgajatelja. Intrinzična je motivacija najjači pokretač i kada ju imamo, ništa nije teško. *Sama sebi sam najveći motivator, pokretač (13).*

3.4. Unutarnji i vanjski utjecaji – ometajući i podržavajući i čimbenici

Brojni vanjski i unutarnji čimbenici utječu na profesionalni razvoj. Pod vanjskim utjecajima podrazumijeva se kultura i klima vrtića, ravnatelj kao ključna osoba, mogućnosti suradnje s drugim suradnicima, ustanovama i mogućnosti obrazovanja i samoobrazovanja. Sposobnosti i kompetencije pojedinca, dosadašnja iskustva, stavove o promjenama, struci i pozivu te vještine djelovanja koje omogućavaju ostvarivanje planiranog autorica smatra unutarnjim čimbenicima koji utječu na razvoj. Istraženo je područje unutarnjih i vanjskih utjecaja na karijeru odgajatelja. Sudionice istraživanja smatraju da radno ozračje i organizacija u vrtiću imaju pozitivan, motivirajući i veliki utjecaj na njihov rad. Također smatraju da tim s kojim rade može imati podržavajući i motivirajući učinak:

Ogroman! Rad u poticajnom okruženju s kolegicama koje imaju puno ideja, volje i sl. potiču i mene na veći angažman. Radeći u negativnom okruženju, dolazim na posao s „grčem u želucu“ i ne mogu se potpuno posvetiti radu, već me više brinu socijalni odnosi. (7)

Domena rada odgajatelja i ono što stalno zaokuplja njegovu pažnju su djeca s kojima radi. Iako često zahtjevan i stresan, posao odgajatelja ima i drugu stranu koja ga motivira i „punu baterije“ – djecu kao motivatore. Dječji zagrljaj i osmijeh spomenula je većina odgajatelja, a sedmero ih je izjavilo da su im djeca motivacija za dalje. Ispitanica 6 ovu dimenziju povezuje s

kategorijom Ljubav prema djeci, što ju osobito motivira te joj daje snagu. Odgojiteljice su u istraživanju izjavile da se kontinuirano usavršavaju, sudjeluju u različitim oblicima usavršavanja unutar i izvan ustanove. Postoji unutarnja motivacija koja ih pokreće za usavršavanje, a prilikom odabira edukacije vođene su osobnim interesima. Sudionice su također istaknule i nedostatke u stručnim usavršavanjima ponuđenim djelatnicama unutar ustanove u kojoj su zaposlene. Najveći je nedostatak, prema sudionicama, ograničavanje broja sudionika na ponuđenim usavršavanjima. Uz ovaj nedostatak navode i druge koji ih sprečavaju u kontinuiranom usavršavanju: druge obveze, nedostatak vremena, vlastita neorganiziranost, financije, slaba ponuda, privatni život.

4. Zaključak

Cilj je ovoga rada bio dati uvid u recentne spoznaje o primjeni biografske metode u kvalitativnim istraživanjima te u važne čimbenike koji utječu na profesionalni razvoj odgajateljica. Empirijski se dio rada temeljio na kvalitativnom istraživačkom postupku, odnosno metodi obrazovne biografije kojom se željelo odgovoriti na pitanja koja se odnose na stajališta odgajateljica o njihovim odgovornostima, ulogama i funkcijama, vrijednostima u njihovu radu, motivacijskima čimbenicima za daljnji razvoj te vizijama kompetentnog i kvalitetnog odgajatelja. U istraživanju je sudjelovalo 13 odgajateljica s radnim iskustvom u odgajateljskoj struci od tri do trideset osam godina.

Analizom profesionalnog puta u okviru područja percepcije karijere ranog i predškolskog odgoja moguće je uočiti da su na njihov profesionalni razvoj najviše utjecali drugi stručnjaci (kolege, stručni tim, mentori), pripravništvo, promjene i izazovi rada, napredak, osobni razvoj i rast te formalno i neformalno obrazovanje.

Refleksivne skupine, zajednice učenja, kritičkog prijatelja, refleksivnog praktičara, suradničko učenje, zajedničke radionice s primjerima dobre prakse, interesne skupine s ciljem poboljšanja kvalitete prakse, radionice prema osobnim afinitetima, timski rad, suradnju s ostalim vrtićima i izmjenu iskustva odgajateljice ističu važnim organizacijskim aktivnostima i strategijama koje valja implementirati na individualnoj, timskoj i organizacijskoj razini u svrhu unaprjeđivanja procesa razvoja vrtića kao organizacije koja uči. Pritom ističu stručno usavršavanje kao važan čimbenik na svim trima spomenutim razinama.

Među značajkama kvalitetnog, kompetentnog odgajatelja u sklopu tematskog područja koje se odnosi na uloge, odgovornosti i funkcije sudionice posebno važnim smatraju profesionalni i

osobni razvoj, spremnost na suradnju, odgovaranje na djetetove potrebe, osobne vrijednosti i motiviranost za kontinuiranim profesionalnim razvojem.

Djeca i obitelj, radna atmosfera i suradnici te profesionalni razvoj značajni su čimbenici njihova profesionalnog djelovanja i vrijednosti. Među mogućim zaprekama razvoju karijere ističu okruženje, izbjegavanje situacija, vlastite resurse, ali i „izgubljenost“ u stručnim temama te nedostatnost ciljana i kvalitetne edukacije, a podržavajućim čimbenicima posebno naglašavaju važnost unutarnje i vanjske motivacije, obitelj i suradnike te stručno usavršavanje. Preispitivanje vlastitih uvjerenja, stavova, reflektiranje prakse i njihovo usklađivanje s novim spoznajama iz područja znanosti te kontinuirano stručno usavršavanje pravi su put prema izgradnji suvremene, kvalitetne ustanove kao potpore djetetovu razvoju. Stoga je od iznimne važnosti provoditi daljnja kvalitativna istraživanja kako bismo bolje razumjeli razvoj profesionalnosti i profesionalnog identiteta odgajatelja te mogućnosti i izazove unaprjeđenja njihova profesionalnog razvoja.

5. Literatura

- Ajdković, D. (2008). Odgovornost istraživača i valjanost kvalitativne metodologije. U: Kvalitativni pristup u društvenim znanostima (ur. Nivex Koller-Trbović, Antonija Žižak). Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. str. 37-53)
- Beijaard, D.; Meijer, P. C.; Verloop, N. (2004). Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 20(2) str.107–128. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.454.2571&rep=rep1&type=pdf> (pristupljeno 12.03.2017)
- Court, D.; Merav, L.; Ornan, E. (2009). Preschool teachers' narratives: a window on personal-professional history, values and beliefs. *International Journal of Early Years Education*, vol. 17 (3) str.207–217.
- Čepić, R.; Pliško-Seferagić, L. (2016). Poticanje razvoja infrastrukture kontinuiranog učenja: izazov za odgajatelje. U: Kompetencijski pristup kvaliteti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. (Ur. N. Tatković, M. Radetić-Paić, I. Blažević).Medulin: Dječji vrtić Medulin i Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. str. 281-294.
- de Lima, P. M.; Vaz Rebelo, P.; Barreira C. (2014). Teacher Development: Contributions of Educational Biography and Personality. *Journal of Adult Development*, vol. 21 (4). str. 216–224.
- Elbaz-Luwisch, F. (2005). Teachers' voices: Storytelling and possibility. Greenwich: Connecticut: IAP.
- Koller-Trbović, N.; Žižak., A. (Ur.) (2008). Kvalitativni pristup u društvenim znanostima. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Korthagen A. J. F. (2004). In search of the essence of a good teacher: towards a more holistic approach in teacher education. *Teaching and Teacher Education*, vol. 20 (1), 77–97.

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj (2014).
 <<http://public.mzos.hr/Default.aspx?art=13571>> (pristupljeno 1.10.2016)

Slunjski, E. (2016). Izvan okvira 2 - Promjena, od kompetentnog pojedinca i ustanove do kompetentne zajednice učenja, Zagreb: Element.

Tatalović Vorkapić, S.; Vujičić, L.; Čepić R. (2014). Preschool teacher identity. U: Cases of teacher identity, diversity and cognition in higher education. (ur. P. Breen). Hershey: PA. USA. IGI Global. str. 22-60

Vujičić, L.; Čepić, R.; Pejić Papak, P. (2010). Affirmation of the Concept of New Professionalism in the Education of Preschool Teachers: Croatian Experience. U: EDULEARN10. (Ur. G. L. Chova, M. D. Belenguer, T. I. Candel). Barcelona: Spain. Valencia: IATED. str 242-250 <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED511481.pdf> (pristupljeno 06.04.2017)

Prilozi

Tablica 1 Izdvojena područja, kategorije i isječci izjava

Područje/Kategorije	Primjeri izjava	f	f%
<i>Područje: Percepcije karijere u području ranog i predškolskog odgoja – Profesionalni put (1.1)</i>			
Utjecaj drugih stručnjaka (kolege, stručni tim, mentori), pripravništvo	Velik utjecaj na mene imala je moja mentorica te ljudi koje sam sretala na poslu. Neki su mi bili uzor, a neki su mi pomogli da shvatim kakav odgajatelj ne želim biti. (1)	7	54%
Promjene i izazovi rada	Rad na samoj sebi kroz edukacije i stručna usavršavanja omogućili su mi napredak u promišljanju prakse u kojoj je dijete najvažnija karika u procesu, a ja kao odgojitelj onaj koji sluša, razumije, potiče... (2) ...iz vlastitog iskustva mogu potvrditi da su izazovi i teški trenuci pokretač k boljem. Jako volim reći „zona rizika“ umjesto „zone komfora“. To su situacije kada počinješ promišljati o svojim stavovima, odnosima prema drugima i počinješ shvaćati nužnost promjena. (3)	6	46%
Napredak, osobni razvoj i rast	Razvoj moje karijere započeo je vrlo ambiciozno, dobivala sam puno podrške kolega, stručnog tima, rasli smo kao zajednica... Takav pristup zadržala sam do danas – propitivanje vlastite prakse, slijediti dijete... Na tom putu bilo je i mnoštvo raznih događaja (mentorstvo na razne načine, voditelj nekih projekata, sudjelovanje u pisanju programa...) koji su me jačali i određivali. (4)	6	46%
Formalno i neformalno obrazovanje	Kroz cijeli staž sudjelovala sam u projektima, edukacijama i radionicama koje su me osnaživale, pružale uvide u iskustva ostalih odgajatelja. (5) Od srednje škole do upisa na višeškolsko obrazovanje do uspješnog diplomskog studija, teološkog doškoloavanja, sudjelovanja na brojnim edukacijama... Takav put mi je pomogao da sam postala svjesna svojih kompetencija. (6)	6	46%
<i>Područje: Uloge, odgovornosti i funkcije – Aktivnosti potrebne za razvoj zajednice koja uči (2.2)</i>			

Kontinuirano profesionalno usavršavanje	Predavanja na fakultetu (1) ... osnaživanje, uključenost u edukacije, radionice prema osobnim afinitetima (5)	6	60%
Refleksivne grupe	...refleksivne grupe koje imaju za cilj unaprjeđivanje odgojno-obrazovnog procesa. (2) Kritički prijatelj; refleksivni praktičar (4)	5	50%
Radionice	Radionice i interesne grupe s ciljem poboljšanja kvalitete prakse – s puno konkretnih primjera, izmjena ideja i iskustva. (1)	4	40%
Zajednice učenja	Radionice; teme: timski rad, područja razvoja djeteta, refleksivne grupe, suradnja s ostalim vrtićima, izmjena iskustva (10)	3	30%
Osobni razvoj	Jačanje i prepoznavanje vlastitih snaga svakog odgajatelja, osnaživanje, uključenost u edukacije, radionice prema osobnim afinitetima (5)	2	20%
<i>Područje: Uloge, odgovornosti i funkcije: Značajke kvalitetnog, kompetentnog odgajatelja (2.3)</i>			
Profesionalni i osobni razvoj	To je odgajatelj koji kontinuirano reflektira, preispituje, promišlja, analizira... svoju praksu. Suraduje i uči zajedno sa svojim kolegicama u zajednici učenja, neprestano se obrazuje i uči (1) Konstantno promišlja o praksi, radi na sebi, svjestan svojih kvaliteta... (13)	10	77%
Spremnost na suradnju	To je osoba koja je spremna dijeliti znanja, spoznaje s ostalima, učiti... (3)	6	46%
Odgovaranje na djetetove potrebe	Odgajatelj koji zna pratiti i prepoznati potrebe djece, koji zna prilagoditi vrijeme i poticaje za dijete i njegove interese (12)	6	46%
Osobne vrijednosti	Osoba koja je svjesna sebe i svojih mogućnosti te ih obilato koristi u radu. Radoznala, svestrana, topla, angažirana... (4)	3	23%
Motiviranost	Mora imati želju za napredovanjem (u smislu praćenja novih spoznaja), timski igrač. (7) Motiviran za rad, spreman i uvijek otvoren za učenje, (9)	3	23%
<i>Područje: Odgajatelj i vrijednosti: Odgajatelj / osobnost (3.1)</i>			
Posvećenost pozivu	Biti odgajatelj je poziv. Odgajatelj se ne prestaje biti izlaskom iz vrtića ili prestankom smjene. (9) To je prvenstveno osoba koja voli svoj poziv... (3)	6	46%
Odgajatelj kao partner i podrška	Odgajatelj je partner, pomoć, podrška u djetetovu razvoju i učenju. Osoba koja daje svoj maksimum da djetetu pruži najbolji mogući odgoj i obrazovanje kako bi ono ispunilo sve svoje potencijale. (1) Pružiti podršku djetetu kako bi odraslo u odgovornog člana društva. (5)	4	31%
Osobne kvalitete	Cjelovita osoba, pozitivna, topla, profesionalac koji zadovoljava potrebe raznih čimbenika – djece, roditelja, kolektiva... A na kraju dana zadovoljan i ispunjen istraživač. (4)	6	46%
Ljubav i sigurnost	Odgajatelj je ljubav, osoba koja u danom trenutku postaje sigurnost djeci koja nisu vlastita. (2)	3	23%
<i>Područje: Odgajatelj i vrijednosti: Odgajatelj/vrijednosti (3.2)</i>			
Tolerancija	Kulturne, socijalne vrijednosti, zajedništvo, individualizam, poštivanje različitosti, timski rad/suradništvo. (7) Toleranciju, poštivanje različitosti, kreativnost, slobodu mišljenja i izražavanja. (9)	7	54%
Empatija	Empatija (4)	5	38%

Spremnost za osobni rast i razvoj	Fleksibilnost, otvorenost, spremnost prema novim izazovima, (6)	4	31%
Ljubav	Ljubav, toplina (13)	3	23%
Optimizam	Pozitivnost, elan, pozitivan stav (8)	3	23%
Poštenje	Poštenje (4)	3	23%
Ustrajnost	Ustrajnost (2)	3	23%
Iskrenost	Vrijednosti poput iskrenosti (1)	2	15%
Dobrota	Dobrota (13)	2	15%
Kreativnost	Kreativnost (9)	2	15%
Ostale vrijednosti koje se spominju jednom	Vjerodostojnost, motivator (2)	1	7,7%
	Skromnost (6)	1	
	Odgovornost (5)	1	
	Samostalnost, istraživanje (10)	1	
<i>Područje: Odgajatelj i vrijednosti: Odgajatelj/motivacija (3.3)</i>			
Djeca i obitelj	Dječji osmijeh, uspjeh i napredak. (11) Pokreće me moja obitelj i moja djeca (1)	9	69%
Radna atmosfera i suradnici	...ljudi kod kojih to prepoznajem, ljudi od kojih mogu učiti, razvijati svoje kompetencije, ljudi koji svojim primjerima iz prakse potvrđuju da se može drugačije (3)	8	62%
Unutarnja motivacija	Sama sebi sam najveći motivator, pokretač (13)	4	31%
Profesionalni razvoj	Mogućnost napredovanja, stručne edukacije (2)	2	15%
<i>Područje: Utjecaji na karijeru: Ometajući čimbenici razvoja karijere (4.2)</i>			
Okruženje	Sputavaju me stvari koje ne mogu promijeniti (odrađeni uvjeti rada) (1) Sputavaju me situacije koje ne mogu promijeniti, a trebalo bi. Nepravda, ljudska dvoličnost. (6)	8	62%
Izbjegavanje situacija	Situacije koje bi me mogle sputavati nastojim izbjeći (12)	3	23%
Vlastiti resursi	Ako imam cilj nekako uvijek nađem načina da ga ostvarim (5)	3	23%
Stručno obrazovanje	„Izgubljenost“ u stručnim temama te nedostatnost ciljane i kvalitetne edukacije. (11)	1	8%
<i>Područje: Utjecaji na karijeru: Podržavajući čimbenici razvoja karijere (4.2)</i>			
Unutarnja i vanjska motivacija	Unutarnje zadovoljstvo kada učim, razvijam se i radim na sebi. Napredak koji uočavam u svom radu, prostor gdje mogu još napredovati i mijenjati se. (7)	6	46%
Obitelj i suradnici	Podržava me na prvom mjestu obitelj, kolege, prijatelji. (6) Podržavaju me ljudi od kojih učim, koji me nadahnjuju i vjeruju u mene. (1)	5	38%
Stručno usavršavanje	Moja osobna volja za kontinuiranim usavršavanjem, nadogradnja postojećih znanja, vještina (3)	4	31%